

De twintig waarden van ‘jñānam’

Arjuna vraagt: “Wat is jñānam?”

De waarden die nodig zijn om de geest op kennis voor te bereiden worden in de Bhagavad Gītā uitgelegd als antwoord op een vraag die Arjuna stelt. Het dertiende hoofdstuk van de Gītā begint met het volgende drielidige verzoek door Arjuna aan zijn leraar, Heer Krishna:

Arjuna uvāca:

*prakṛtiṃ puruṣaṃ caiva kṣetraṃ kṣetrajñameva ca
etat veditum icchāmi jñānaṃ jñeyam ca keśava*

Arjuna zei:

Oh, Heer, ik zou graag meer willen weten over: prakṛti (het onbewuste, de materie) en puruṣa (het bewuste, de geest); kṣetra (het veld, waarmee het lichaam bedoeld wordt, of het onbewuste) en kṣetrajñā (de kenner van het veld, waarmee bedoeld wordt ‘dat wat zich bewust is van het lichaam’); jñānam (kennis) en jñeyam (dat wat gekend moet worden).

(In sommige Gītā versies wordt deze openingszin niet gevonden.)

In antwoord op het derde deel van dit verzoek, somt Heer Krishna twintig eigenschappen van de geest op, die hij ‘jñānam’ of kennis noemt:

*amānitvam adambhitvam ahimsā kṣāntir ārjavam
ācāryopāśanaṃ śaucaṃ sthairyam ātmavinigrahaḥ (VII)*

1. amānitvam – afwezigheid van zelfaanbidding
2. adambhitvam – afwezigheid van pretentie
3. ahimsā – niet-kwetsen

4. kṣāntiḥ – aanpassing
5. ārjavam – rechtheid
6. ācāryopāśanam – dienstbaarheid aan de leraar
7. śaucam – properheid
8. sthairyam – standvastigheid
9. ātmavinigrahaḥ – beheersing over de geest

*indriyārtheṣu vairāgyam anahaṅkāra eva ca
janma-mṛtyu-jarā-vyādhi-duḥkhadoṣānudarśanam (VIII)*

10. indriyārtheṣu vairāgyam
– ongehechtheid ten opzichte van zintuiglijke objecten
11. anahaṅkāraḥ
– afwezigheid van egoïsme
12. janma-mṛtyu-jarā-vyādhi-duḥkha-doṣa-anudarśanam
– bezinning op het leed van geboorte, dood, ouderdom, ziekte
en pijn

*asaktir anabhiśvaṅgaḥ putradāragrḥādiṣu
nityam ca samacittatvamiṣṭāniṣṭopapattiṣu (IX)*

13. asaktiḥ
– afwezigheid van gevoel van bezit
14. anabhiśvaṅgaḥ-putra-dāra-grḥādiṣu
– afwezigheid van gehechtheid aan zoon, vrouw, huis, etc.
15. nityam samacittatvam iṣṭa-anīṣṭa-upapattiṣu
– constante evenwichtigheid van geest bij begeerlijke en niet-
begeerlijke dingen

*mayi cānanyayogena bhaktiravyabhicāriṇī
viviktadeśasevitvamaratirjanasamsadi (X)*

16. mayi ananya-yogena bhaktiḥ avyabhicāriṇī
– niet aflatende devotie tot Mij, gekenmerkt door onafgeschei-
denheid van Mij
17. vivikta-deśa-sevitvam
– verblijven op een rustige plek
18. aratiḥ janasamsadi

– afwezigheid van verlangen naar het gezelschap van mensen

*adhyātmajñānanityatvam tattvajñānārthadarśanam
etajñānamiti proktamajñānam yadato 'nyathā (XI)*

19. adhyātma-jñāna-nityatvam

– voortdurende toepassing van de kennis van het Zelf

20. tattva-jñāna-ārtha-darśanam

– het doel van de kennis van de Waarheid in het oog houden
etajñānamiti proktamajñānam yadato 'nyathā

– dit is uitgeroepen tot kennis en wat eraan tegengesteld is, is
onwetendheid

Zoals we gezien hebben betekent kennis, zoals het hier gebruikt wordt, niet kennis van het Zelf, maar staat het voor die eigenschappen van de geest (waarden) die aanwezig moeten zijn in de geest van de zoeker om voorbereid te zijn op de Kennis van het Zelf. Kennis van het Zelf in deze zin wordt aangeduid door jñeyam: dat wat gekend moet worden. Jñānam duidt die eigenschappen van de geest aan, die aanwezig moeten zijn voor de nog te kennen 'vastu', de Waarheid (dat wat het uiteindelijke Echte is).

We hebben in de voorgaande bespreking gezien, dat voordat waarden echte persoonlijke waarden kunnen zijn, ze eerst ontdekt moeten worden door middel van kennis (oftewel: *ingezien* als waardevol door de waarde-houder) en niet simpelweg van buitenaf opgelegd. Daarom is de term 'jñānam' heel juist. De lijst van waarden die jñānam vormt is lang, maar de eigenschappen zijn onderling verbonden. Aldus een harmonieus mentaal kader vormend waarin kennis kan optreden. Elk van de begrippen die Heer Krishna gebruikt, vormt een bepaalde mentale instelling, waar iedereen persoonlijk de waarde van moet ontdekken, om deze instelling tot een natuurlijk aspect van het denkkader van de zoeker te laten worden.